

ქარი და ბიზნესი

Woman and Business

გამოცემას აფინანსებს EED - ეკლესიების
განვითარების სამსახური (გერმანია)

Publication is financially supported by
EED (Germany)

ბიულეტენში გამოთქმული მოსაზრებები,
შესაძლოა არ ემთხვეოდეს EED-ის მოსაზრებებს

The views expressed in the bulletin does not
necessarily represent the views of EED

ს ა რ ჩ ე ბ ა C O N T E N T

სხვადასხვა	2	17	Various
შეფასების შედეგები ფონდის მომავალ საქმიანობას განსაზღვრავს	3	18	Results of Evaluation Defines Future Activites of Fund of Women Entrepre- neurs (FWE)
დროის გამოწვევას – თანადროული ინიციატივა	5	19	New Initiative in response to the modern challenges
პირველი ტრენინგი სოციალური მენარმეობის საკითხებზე	7	21	The first training on social entrepre- neurship
„ასეთი მეცადინეობები საჭირო და სასარგებლოა“	9	22	“These type of lessons are necessary and useful”
„ამ ტრენინგებმა მასწავლა, როგორ უნდა ვაწარმოო საკუთარი საქმე“	10	22	“The training taught me how to lead my own business”
„მოფუსფუსე ფუტყრები“-ს ენერგიული დიასახლისი	11	23	Active Housewife of “Fussy Bees”
„იმერლებს უყვართ აფხაზური აჯიკა“	12	24	“Imeretians like Abkhazian Ajika”
„ელეგანტი“ ელეგანტურ ნაქსოვებს გთავაზობთ	12	24	Elegantly Knitted Clothes from “Elegant”
„მენარმე ქალთა ფონდმა უდიდესი სტიმული მომცა“	13	25	“Fund of Women Entrepreneurs Gave me Great Stimulus”
ქალები მცირე ბიზნესში. მათი შესაძლებლობები, ხელშეწყობა	14	26	Women in Small Entrepreneurship: Their Capacities and Support
თქვენ გისმენთ იურისტი	16	28	Lawyer Listens to you...

29 ივნისს მენარმე ქალთა ფონდის მიერ ინიცირებული ტელედიკუსია გადაიცა ტელეკომპანია „მეგა TV“-ის ეთერით. თემაზე „ქალთა ეკონომიკური დამოუკიდებლობის სტიმულირება“ ფონდის წარმომადგენლებთან ერთად მსჯელობდნენ საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის ქუთაისის ფილიალის ხელმძღვანელი, წარმატებული მენარმე ქალები და ბიზნეს-ტრენინგის მონაწილენი.

დიკუსიის მონაწილეებმა მიმოიხილეს მენარმე ქალთა ფონდის მიერ განხორციელებული საქმიანობა და მიღწეული შედეგები, ისაუბრეს ქალთა მცირე ბიზნესის მნიშვნელობასა და განვითარების გზებზე.

ბიზნესის საფუძვლების საკითხები განიხილებოდა მენარმე ქალთა ფონდის მიერ ქუთაისში ჩატარებულ ტრენინგზე. ოთხდღიანი სწავლება დევნილი და ადგილობრივი ახალგაზრდა ქალბატონებისგან შემდგარი ინტეგრირებული ჯგუფისთვის მოეწყო. მსმენელებს თეორიული კურსის ათვისება და პრაქტიკული დავალებების შესრულება ევალებოდათ. ჯგუფური სამუშაოების დროს მონაწილეებმა ჩამოაყალიბეს დამოუკიდებლად შედგენილი სამაგალითო ბიზნეს-გეგმები, რომლებიც, ძირითადად, მომსახურების სფეროს ასახავდა. ერთ-ერთი კონსულტაციების შედეგად მონაწილეებმა საკონკურსო პროექტები კომისიას წარუდგინეს.

გამარჯვებული პროექტების ავტორებს სამუშაო ადგილების შექმნაში მენარმე ქალთა ფონდი დაეხმარა.

სოციალური მენარმეობის თემატიკისადმი მიძღვნილი წვრთნა მოეწყო 25 ივნისს მენარმე ქალთა ფონდის მიერ კოპიტნარის სამხედრო დასახლებაში.

სოციალური მენარმეობის ფორმების გამოყენება საწარმოს წარმატებული განვითარებისთვის, მენარმეობის სქემის დაგეგმვა – მიზანი, ხედვა და სტრატეგია, მარკეტინგი, SWOT ანალიზი, საწყისი ბიუჯეტი და შემოსავლების პროგნოზირება – ეს ის საკითხებია, რომელთა შესახებ მიენოდა კომპეტენტური ინფორმაცია ოთხდღიანი ტრენინგის მონაწილე 15 ქალბატონს.

მუშაობის პროცესში ოთხ ჯგუფად გადანაწილებულმა მსმენელებმა ერთი მიმართულების ოთხი პროექტი შეადგ-

ინეს, რომლებიც მანქანისა და ნადულის დამამზადებელი მინი-სოციალური საწარმოს გახსნა-ამუშავებას გულისხმობს კოპიტნარის დასახლებაში.

მენარმე ქალთა ფონდის მიერ განეული სამწლიანი საქმიანობა დადებითად შეფასდა. EED-ის მხარდაჭერით განხორციელებული პროექტის ფარგლებში შესრულებული მუშაობა 20 ივნისიდან 1 ივლისის ჩათვლით საერთაშორისო და ადგილობრივმა შემფასებლებმა – რაფ ლანგემ (გერმანია) და ნინო თვალთვაძემ (საქართველო) შესწავლეს.

მონიტორინგის შედეგები ერთგვარი სამოქმედო მანიშნებლის როლს შეასრულებს ფონდის ახალი საპროექტო წინადადებების შემუშავების პროცესში და სამომავლო საქმიანობის განსაზღვრაში.

მიმდინარე პროექტი 2011 წლის ბოლოს დასრულდება.

6 ივლისს ქალთა ფონდის ხელმძღვანელობა გრანტის მიმღებ ქალბატონებს შეხვდა. ფონდის წარმომადგენლებმა გამარჯვებული პროექტების ავტორებს წარმატება მიულოცეს და თავიანთი ბიზნესის განვითარება უსურვეს. ციცი ბენდელიანი აფხაზური აჯიკის წარმოებით დაკავდება, ქეთი გვაძბია – ქსოვის დიზაინით, დოდო ქარაძე კი სოფელ გვიშტიში საოჯახო მეურნეობის კუთხით – მეფუტკრეობით.

ორგანიზება გაენია მაისში ჩატარებული ბიზნეს-ტრენინგის გამარჯვებული პროექტების ავტორთა „სამუშაო ადგილების“ შექმნას. მენარმე ქალთა ფონდის თანამშრომლებმა მომავალ მენარმე ქალბატონებს მათი საქმიანობისთვის საჭირო ინვენტარი და საწყისი პროდუქცია შეუძინეს.

სოციალური ბიზნესის საკითხები განიხილეს და მენარმეობის ამ მიმართულებასთან დაკავშირებულ პრობლემებზე იმსჯელეს მენარმე ქალთა ფონდის წარმომადგენლებმა 14 ივლისს გამართულ საქმიან შეკრებაზე. ისინი აღნიშნული სფეროს დაფინანსების შესაძლებლობების, გადაწყვეტილების მიღების საკითხებსაც შეეხნენ.

19-23 ივლისს მენარმე ქალთა ფონ-

დმა ბიზნეს ტრენინგი მოაწყო ზესტა-ფონში მცხოვრებ დევნილ ქალბატონთათვის. პროექტით „ქალთა მენარმეობის ხელშეწყობა დასავლეთ საქართველოში“ გათვალისწინებული ხუთდღიანი სწავლება მცირე ბიზნესის განვითარების თემებს დაეთმო. მსმენელებს მიენოდათ კომპეტენტური ინფორმაცია ბიზნესის ორგანიზაციული მართვის, ბაზრის ანალიზის, მარკეტინგის საკითხებზე. განიხილეს ბიზნეს-გეგმების შემუშავების მეთოდიკა. კვალითის დასახლებაში ჩატარებული სემინარი, ტრადიციულად, ითვალისწინებს მომავალში სამუშაო ადგილების შექმნას გამარჯვებული პროექტების საფუძველზე.

მენარმე ქალთა ფონდში ბიზნეს-პროექტების შედგენის საკითხებზე კონსულტაციისგაგლიშმა მზია მუშუ-დიანმა წყალტუბოში მინი-სამკერვალო გახსნა. პროექტი ჩეხური ორგანიზაციის „ადამიანი გაჭირვებაში“ მიერ დაფინანსდა. მზია მომავალში სამკერვალო სკოლის გახსნასაც გეგმავს, სადაც როგორც ადგილობრივი, ასევე დევნილი მოსახლეობა დაეუფლება ჭრა-კერვის ოსტატობას.

მენარმე ქალთა ფონდის ინიციატივით კიდევ ერთი საინტერესო პროექტი განხორციელდა – აპრილის თვეში დაარსდა სპეციალური სკოლა საშუალო ასაკის ქალბატონთათვის. ოთხთვიანი სასწავლო პროცესი ადმინისტრაციული საქმისწარმოების და საქმიანი ეტიკეტის ნორმების შესწავლას ითვალისწინებს. კურსი 8 დევნილმა და ადგილობრივმა ქალბატონმა გაიარა. კურსდამთავრებულებს რეკომენდაციები გაენევათ სამუშაოზე მოსაწყობად.

21 ივლისს მენარმე ქალთა ფონდისა და ფონდ „სოხუმის“ ხელმძღვანელობა ჰუმანიტარული მისიით ეწვია ვანის რაიონის კურორტ „ამალღებაში“ მცხოვრებ აფხაზეთიდან დევნილებს. პირველადი დახმარება სურსათის სახით გაენია ხანძრის შედეგად დაზარალებულ 12 ოჯახს, რომელნიც ელემენტარული საცხოვრებელი პირობების გარეშე აღმოჩნდნენ. ფონდის ოფისში გროვდება ტანსაცმელი და პირველადი მოხმარების ნივთები. ფონდის წარმომადგენლები პერიოდულად მიაწვდიან მათ დაზარალებულ ოჯახებს.

შეფასების შედეგები ფონდის მომავალ საქმიანობას განსაზღვრავს

ივნისის ბოლოს მენარმე ქალთა ფონდს საერთაშორისო დამკვირვებელი რაღფ ლანგე სტუმრობდა. ქართველ კოლეგასთან ნინო თვალთვაძესთან ერთად საქმიანი ვიზიტით მყოფმა გერმანელმა სტუმარმა შეაფასა ფონდის მიერ განეული სამწლიანი საქმიანობა, რომელიც EED-ის მხარდაჭერით განხორციელდა პროექტის ფარგლებში.

პროექტის დანიშნულებასა და ფონდის მუშაობის შესახებ, შეფასების მიზანსა და თავად პროცესზე მენარმე ქალთა ფონდის ხელმძღვანელი მერი გელაშვილი გვიამბობს:

- პროექტი „ქალთა მენარმეობის განვითარება იმერეთის რეგიონში“ მიზნად ისახავს დევნილი და ადგილობრივი ქალბატონების სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებას და მათი დასაქმების ხელშეწყობას. ამ მიმართულებით ფონდმა მთელი რიგი ღონისძიებები ჩაატარა, მათ შორის მცირე ბიზნესის საფუძვლების შემსწავლელი ტრენინგ-სემინარები, კონკურსები საუკეთესო ბიზნეს-გეგმების გამოსავლენად. გამარჯვებულ ბიზნეს-პროექტების ავტორებს ეხმარება სამუშაო ადგილების შექმნაში. დაარსდა პროფესიული გადამზადების კურსები, ტარდება კონსულტაციები, მონიტორინგი, მრგვალი მაგიდები აქტუალურ საკითხებზე, სამოქალაქო ფორუმები. საინფორმაციო საქმიანობის კუთხით ეწყობა მენარმე ქალთა ფონდის მუშაობის ამსახველი გამოფენები, მზადდება ტელეგადაცემები, გამოდის ჟურნალი „ქალი და ბიზნესი“.

ივნისის ბოლოს ჩატარებულ თორმეტდღიანი მონიტორინგის მიზანი იყო 2009-2011 წლებში ფონდის მიერ პროექტის ფარგლებში განეული საქმიანობის შესწავლა. შეფასების დროს ყურადღება გამახვილდა პროექტის ეფექტურო-

ბაზე, მისი ზეგავლენის ხარისხზე, ეკონომიკურ ეფექტსა და მდგრადობაზე.

შეფასების პროცესში მიღებული ინფორმაციის საფუძველზე შემუშავდა ობიექტური რეკომენდაციები. პროექტის ეფექტურობის და ზემოქმედების გამოვლენის მიზნით გამოიყენეს ზეგავლენის

პროექტის ფარგლებში განხორციელებული აქტივობების რაოდენობრივი მონაცემები, ჩატარდა ინტერვიუები და გასაუბრება ფონდის თანამშრომლებთან, პარტნიორი ორგანიზაციების და სამთავრობო სტრუქტურების წარმომადგენლებთან.

შემფასებლები შეხვდნენ პროექ-

მონაწილეობითი შეფასების მეთოდი, რომელსაც MAPP ეწოდება და ეყრდნობა ინტერაქტიურობის პრინციპს – აწარმოებს ბენეფიციარების ცხოვრების კრიტერიუმების და ზოგადი ტენდენციების ანალიზს, და განსაზღვრავს ზეგავლენის ხარისხს (მატრიცას). შეფასების პროცესში შეგროვდა

ტის ფარგლებში შექმნილი სამუშაო ადგილების მფლობელებს ქუთაისში, ხონსა და ფოთში. ასევე ჩატარდა ოთხი სესია ფონდის ბენეფიციარებთან იმის გამოსავლენად, თუ რა ცვლილებები მოხდა მათ ცხოვრებაში ფონდის ხელშეწყობით. ამ მიზნით ქუთაისში ის ქალბატონები მოინახულეს, რომლებ-

მაც მენარმე ქალთა ფონდის დახმარებით ააწყვეს მცირე საოჯახო ბიზნესი.

ფოტოში შეხვედრა გაიმართა შერეულ ჯგუფთან – გამარჯვებული ბიზნეს-გეგმების ავტორებთან და მათთანაც, ვინც ვერ დაიწყო ბიზნესი ტრენინგებში მონაწილეობის შემდეგ. ხონშიც ის სემინარგავილი ბენეფიციარები მოინახულეს, ვინც ჯერ ვერ დაკავდა სამენარმეო საქმიანობით.

მონიტორინგის ფარგლებში გაიმართა ორი ფოკუს-ჯგუფი პროფესიული გადამზადების კურსების მსმენელებთან, ბოლოს კი ჩატარდა ვორკშოპი ფონდის თანამშრომელთათვის შეფასების წინასწარი შედეგების და რეკომენდაციების განსახილველად. ვიზიტის ბოლო დღეს, 1 ივლისს, შემფასებლებმა წარმოადგინეს ერთობლივად შემუშავებული წინასწარი რეკომენდაციები შემდეგი მიმართულებების გათვალისწინებით:

- პროექტის საერთო რელევანტურობა;

- მიგნებები და რეკომენდაციები ფონდის საქმიანობის სფეროების განსაზღვრისათვის – ქალთა მენარმეობის განვითარების ხელშეწყობა,

პროფესიული კურსები და საზოგადოებასთან ურთიერთობა;

- ქმედითობა – ხარჯვითი ქმედითობა, დაგეგმარება, მონიტორინგი და შეფასება;

- საერთო ზეგავლენა;

- მდგრადობა.

წარმოდგენილი კრიტერიუმებით მენარმე ქალთა ფონდის სამწლიანი საქმიანობა დადებითად შეფასდა.

“ძალიან ნაყოფიერი აღმოჩნდა თქვენთან მუშაობა, საინტერესო იყო შეფასების პროცესი. ყველაზე დიდი გამოცდილება, რაც საქართველოდან გამომყვა, ქართველი ქალების უზღვავე ენერგია და

თქვენი ორგანიზაციის დაუღალავი მუშაობა მათ საკეთილდღეოდ”, – აღნიშნა უცხოელმა შემფასებელმა რალფ ლანგემ.

ემოციური იყო ქართული მხრიდან წინო თვალთვადის შეფასებაც: „მენარმე ქალთა ფონდის საქმიანობას ადრეც ვიცნობდი, მაგრამ ამ შეფასების პროცესმა მომცა შანსი, დამენახა, რამდენად მნიშვნელოვან როლს თამაშობს ეს ორგანიზაცია იმერეთის რეგიონში დევნილი საზოგადოებისთვის და არა მხოლოდ მათთვის”.

მზადდება შეფასების საბოლოო ანგარიში და, დასრულების შემდეგ, მენარმე ქალთა ფონდი გეგმავს, გააცნოს მიღებული რეკომენდაციები ბენეფიციარებს, რათა სამომავლოდ ნაყოფიერი თანამშრომლობის მიზნით ერთობლივად დაიგეგმოს მნიშვნელოვანი მიმართულებები.

მიმდინარე პროექტი 2011 წელს დასრულდება. მონიტორინგის შედეგები ერთგვარი სამოქმედო მაჩვენებლის როლს შეასრულებს ფონდის ახალი საპროექტო წინადადებების შემუშავებისას და განსაზღვრავს მის საქმიანობას პერსპექტივაში.

მირანდა გვანცელაძე

დროის გამოწვევას – თანადროული ინიციატივა

პროექტი „ადმინისტრაციული საქმისწარმოება და საქმიანი ეტიკეტის ნორმები“ მეწარმე ქალთა ფონდის მიერ ქალთა მხარდასაჭერად და მათი დასაქმების ხელშეწყობისთვის განხორციელებული კიდევ ერთი წარმატებული წამოწყებაა. იდეა დაიბადა ფონდის ხელმძღვანელის ისრაელში ვიზიტის დროს, იქაური ქალთა ორგანიზაციების საქმიანობის გაცნობის შედეგად.

საშუალო ასაკის უმუშევარ ქალბატონთა სასწავლო პროცესში ჩართვა შემდგომში მათი დასაქმების პერსპექტივით - ასეთია სკოლის მიზანი, რომელიც პილოტური პროექტის ფარგლებში დაარსდა ქუთაისში აპრილის თვეში.

სასწავლო პროგრამით გათვალისწინებულ ადმინისტრაციული საქმისწარმოების, კომუნიკაციის, საბუღალტრო აღრიცხვის საკითხებს, უცხო ენას და კომპიუტერთან

პეზს, დამსაქმებელთან ურთიერთობის წარმართვის წესებს მათ პედაგოგი ნონა კამკია ასწავლიდათ, ინგლისურ ენას - გურანდა გვანცელაძე. ბუღალტერიის კურსი

მუშაობის უნარ-ჩვევებს რვა ქალბატონი დაეუფლა. მეწარმე ქალთა ფონდის მიერ სკოლაში სასწავლებლად შერჩეულები საშუალო ასაკის ქალბატონები არიან, რვავე უმაღლესი განათლებით, თუმცა უმუშევრები.

სწავლების პროცესში ზოგად განათლებასთან ერთად მსმენელებმა ბევრი პრაქტიკული რჩევა მიიღეს. საქმის წარმოების ტექნოლოგიას, CV-ის შედგენის პრინცი-

თამილა გვილავამ გააცნო, კომპიუტერთან მუშაობაში კი ნანა შაკაიამ გაარკვია.

სკოლის ხელმძღვანელის ლელა ჯალალონიას თქმით, კურსის მსმენელები დიდ მონდომებას და ინტერესს იჩენდნენ სწავლისადმი, თითოეული მოსწავლე-ქალბატონი ცდილობდა, მაქსიმალურად აეთვისებინა პროგრამა, რათა აქ მიღებული ცოდნის გამოყენებით უმთავრესი მიზნის განხორციელების –

სამსახურის პოვნის შესაძლებლობა მიეცეთ.

პროექტის მიხედვით სკოლაში სწავლება არა მხოლოდ დევნილმა, არამედ ადგილობრივმა ქალბატონებმაც გაიარეს. კურსდამთავრებულები საკმაოდ მოტივირებულნი არიან და კარგად აუღეს ალლო სწავლის პრინციპებს და პროგრამას.

ჟანა მაპარიძე 35 წლისაა. ბიოსამედიცინო ფაკულტეტი დაამთავრა პეტრიწის უნივერსიტეტში და წლების მანძილზე ფარმაცევტად მუშაობდა აფთიაქში. დღესდღეობით უმუშევარია, უკვე აღარც კი ფიქრობს, რომ მაინცა და მაინც სპეციალობით დაკავდეს. საოფისე საქმიანობა და ბუღალტერია აინტერესებს. თვლის, რომ დასაქმების მეტი პერსპექტივა აქვს, რადგან მის განათლებას დაემატა ფონდების მიერ დაარსებულ სკოლაში მიღებული ცოდნა.

ნინო დარასელია (35 წლის) განათლებით ეკონომისტი. ეკონომიკის მასწავლებლად მუშაობდა პროფესიულ სასწავლებელში. კოლეჯად გადაკეთების შემდეგ სასწავლებელში სწავლება დონეებად დაიყო და მისი საგანი მესამე საფეხურზე ისწავლება. ამჟამად უმუშევარი დარჩა მესამეკურსელთა არყოლის გამო. ნინოს მთავარი საფიქრალი კვალიფიკაციის ამაღლება და დასაქმებაა. იცის, რომ დამქირავეებს ურჩევნია, აიყვანოს მრავალმხრივი სპეციალიზაციის თანამშრომელი და ამიტომაც ცდილობს, რამდენიმე საქმე შეისწავლოს, რათა იოლად იპოვოს სამსახური.

დარიჯან ხეცურიანი (36 წლის) ორი ვაჟყაცის დედაა. განათლებით ფილოლოგი, მცირე პერიო-

დი ინვალიდთა ასოციაციის მიერ დაარსებულ გაზეთ „ერისიონში“ მუშაობდა ჟურნალისტად. წლები საქართველოს გარეთ ცხოვრობდა. ადმინისტრირების სკოლაში სწავლამ მეტი ინტერესი გაუჩინა უცხო ენებისადმი, ინგლისურის ღრმად შესწავლის სურვილი აქვს მომავალში. მოსწონს საოფისე საქმიანობაც და იმედოვნებს ამ კუთხით სამსახურის მოძიებას. კმაყოფილებას გამოთქვამს, რომ სკოლაში კონკრეტული საგნების შესწავლის გარდა, ბევრი საჭირო და საინტერესო თემები განიხილეს. მისთვის ღირებულია ის კომუნიკაცია და ურთიერთობები, რომელიც ერთმანეთისადმი ჩამოუყალიბდათ თანაჯგუფელებს.

ირინე აბაშია (32 წლის) ივ. ჯავახიშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის კურსდამთავრებული, ბიოლოგიის მაგისტრი გახლავთ. სამი შვილის დედას არასდროს უმუშავია. დაოჯახებამდე ასპირანტურაზეც ოცნებობდა. დამატებითი სპეციალობების ათვისება მანაც დასაქმების სურვილის გამო მოინდომა. იმედი აქვს, რომ თავისი შესაძლებლობებით და სკოლაში მიღებული გამოცდილებით დამსაქმებელს თავს მოაწონებს.

შორანა ჟღერია (38 წლის) სკოლის გახსნის შესახებ შემთხვევით გაიგო და აქ სწავლა გადაწყვიტა. ის განათლებით ეკონომისტი და 11 წელი ბუღალტრად იმუშავა პურის ქარხანაში. შემდეგ შვილების აღზრდით იყო დაკავებული. გოგონები წამოიზარდნენ და შორენა კვლავ ფიქრობს სამსახურზე. მისი სკოლაში მოსვლის ძირითადი მიზანიც დასაქმების პრობლემის გადაწყვეტაა.

ნატალია გოცირიძე (33 წლის) მცირეწლოვანი ქალ-ვაჟი ჰყავს. ორი უმაღლესი განათლება აქვს მიღებული – საინჟინრო და იურიდი-

ული. სპეციალობებით არასდროს მუშაობდა, მეუღლესთან ერთად საოჯახო ბიზნესით - ფეხსაცმლის რეალიზაციით იყო დაკავებული. ამბობს, რომ ყოველთვის აინტერესებდა იმ სფეროების გაცნობა, რომელთა საფუძვლები ფონდის მიერ ჩამოყალიბებულ სკოლაში ისწავლება. მას მუშაობის დაწყების დიდი სურვილი აქვს, რათა ოჯახის შემოსავალს საკუთარი წვლილი შემატოს.

მარიკა ტვილდანი (37 წლის) ორი ქალიშვილის დედაა. განათლებით ეკოლოგს, სპეციალობით მასაც არ უმუშავია. სკოლაში დასაქმების მიზნით მოვიდა. აქ დამკვიდრებული სწავლების მეთოდი გამართლებულად მიაჩნია – კომპლექსში ისწავლება ყველა ის საგანი და

დაარსებულმა „ადმინისტრაციული საქმისწარმოების და საქმიანი ეტიკეტის ნორმები“-ს სკოლამ უცხოელი შემფასებლის ალფრთოვანება დაიმსახურა. რაღვ ლანგემ დადებითად მიიღო აქ დაწესებული სწავლების ფორმა. კმაყოფილი დარჩა იმ მომენტით, რომ მენარმე ქალთა ფონდმა თანადროულად აულო ალლო დროის გამოწვევას და საშუალო ასაკის ქალბატონების დასაქმების ხელშეწყობის საინტერესო ფორმის მიგნება მოახერხა მათი სასწავლო პროცესში ჩაბმის საშუალებით.

უცხოელი ექსპერტი თავადაც შეხვდა მსმენელებს და გასაუბრების საფუძველზე მათი მომზადების ხარისხი შეაფასა. რეკომენდაციის სახით, ფონდის ხელმძღვანელობას

უნარ-ჩვევა, რომელიც მოითხოვება დამსაქმებლის მხრიდან. აღნიშნავს, რომ მაქსიმალური ცოდნა მიიღო თითოეულ საგანში, რამაც მეტი თავდაჯერებულობა და თვითრეალიზაციის შესაძლებლობის განცდა შემატა. იზიდავს საოფისე ორგანიზაციასთან მუშაობა და ოფის-საქმიანობა და ამ კუთხით დასაქმების იმედს გამოთქვამს.

მენარმე ქალთა ფონდის მიერ

ურჩია, კურსდამთავრებულთა გამოსაშვებ გამოცდებზე დამსაქმებლები მოეწვიათ.

ოთხთვიანი სასწავლო პროცესი ფონდის მიერ ახლადდაარსებულ სკოლაში საგნობრივი გამოცდებით დასრულდა. კურსდამთავრებულებს რეკომენდაციები გაენიათ სამუშაოზე მოსაწყობად.

თინათინ ზაქარაშვილი

პირველი ტრენინგი სოციალური მეწარმეობის საკითხებზე

იმ ბიზნესების ხელშეწყობა, რომლებიც სოციალური მიზნების გადამწყვეტას ემსახურება, მეწარმე ქალთა ფონდის ძირითად მიმართულებად მიიჩნევა. ფონდი სხვადასხვა ფორმით ცდილობს, შეაძლებინოს დევნილ ქალბატონებს სახელმწიფოსგან დამოუკიდებლად სოციალურ-ყოფითი დაბრკოლებების და პრობლემების გადალახვა. სპეციალური ცოდნის მიწოდებით უვითარებს მათ სამეწარმეო უნარ-ჩვევებს, რათა მოახერხებინოს საკუთარი ბიზნესის წამოწყება-წარმართვა პირადი ეკონომიკური პირობების გასაუმჯობესებლად.

ივნისის ბოლოს კოპიტნარის დასახლებაში ფონდის ტრენერთა მიერ ჩატარებულ ოთხდღიან სწავლებაზე სოხუმიდან, ოჩამჩირიდან და გულრიფშიდან დევნილი 15 ქალბატონი სოციალური მეწარმეობის რაობას, დანიშნულებას და სპეციფიკას ეცნობოდა.

სოციალური მეწარმეობა ბიზნესის პრინციპებით მოქმედ საწარმოს წარმოადგენს პირველადი საზოგადოებრივი მიზნებით, რომლის მოგებაც ამ მიზნების მისაღწევად ისევ ხელახლა იდება ბიზნესში ან საზოგადოებაში. გარკვეული ბიზნეს-იდეის განვითარებით ხდება საკუთარი მოთხოვნილებებისთვის შესაძლებლობების მოძიება საზოგადოებრივი პრობლემების მოსაგვარებლად.

წვრთნები პროექტის განხილვით დაიწყო და გუნდური მუშაობით გაგრძელდა – სპეციალური ანკეტების შევსებითა და სამოქმედო ნესების შემუშავებით.

სოციალური მეწარმეობის ორგანიზაციულ-სამართლებრივ ფორმებზე, სამეწარმეო მოგების მიღება-რეინვესტირებაზე კვალიფიციური ინფორმაცია სემინარის მონაწილეებმა იურისტისაგან მიიღეს. განსაკუთრებული ყურადღებით გადასახადებთან დაკავშირებულ საკითხებს ისმენდნენ.

თამარ ფაჩულიამ ქალბატონებს საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებული სანქციები, საურავები, ჯარიმები და ის ძირითადი გადასახადები გააცნო, რომლებიც

უშუალოდ სოციალურ მეწარმეობას შეეხება. პოლემიკა გამოიწვია თემამ ქალთა ბიზნესის რაობის და მახასიათებლების შესახებ.

სოციალურ საწარმოში მენეჯმენტის ფუნქციების გამოყენების ფორმები ექსპერტმა ალუ გამახარიამ განიხილა. ყურადღება გამახვილდა მართვის იმ სახეობებზე, სიტუაციურ ანალიზსა და პროცესებზე, რომლებიც უშუალოდ სოციალურ მეწარმეობას უკავშირდება. საკითხზე მსჯელობისას მსმენელები დისკუსიაში ერთვებოდნენ. ტრენინგის მონაწილეებმა ბიზნეს-ურთიერთობების დამყარების შესაძლებლობების გამოსავლენად გამიზნული საქმიანი თამაშის დროს საკითხისადმი განსაკუთრებული დაინტერესება და აქტიურობა გამოიჩინეს.

პროდუქციის თვისებებზე, მათი ხარისხის და ბაზრის დარეგულირების პროცესებზე სემინარზე ნატრული ნაჭყებამ ისაუბრა. მსმენელებმა დაინტერესება გამოიჩინეს კონკრეტული პროდუქტის (მომსახურების), ბაზრის შესწავლა-

კვლევის საკითხებისადმი.

ვრცელი ინფორმაცია მიაწოდა ტრენინგის მონაწილეებს ხარჯთაღრიცხვის, თვითღირებულების და რენტაბელობის ზღვრის გათვლის საკითხებზე გულწარა ლაკერბაიმ.

სწავლებაზე გარკვეული დრო დაეთმო მინი-სოციალური საწარმოს სტრუქტურის გაცნობას, სოციალური იდეის გააზრებისა და მისი განხორციელების წინაპირობებზე მსჯელობას. სამ ჯგუფად გადანაწილებულმა მსმენელებმა ტრენინგ დიანა ყურაშვილთან ერთად სოციალური პროექტების განსახორციელებელი იდეები დაამუშავეს. თითოეულ ჯგუფში ლიდერი თანაგუნდელები გამოვლინდნენ – ლიკა ირემაძე, სოფიკო გამისონია, ლია მიქავა, ნინო ცქვიტიშვილი, მანანა ბარამია, ია ბენდელიანი, ია ახალაძე, ირა პირტახია და ია ახალაძე.

ტრენინგ-სემინარის ბოლო დღეს სოციალური მეწარმეობის მიმართულებით შედგენილი სამაგალითო პროექტების განხილვა მოეწყო. იდეის ზუსტი გადმოცემა, საინვესტიციო სახსრების სწორი ფინანსური დაანგარიშება, გამართული მარკეტინგი, სამიზნე ჯგუფის სწო-

რი სეგმენტაცია და ორიგინალური რეკლამა – ეს ის მოთხოვნებია, რომელთა დაკმაყოფილებას შეეცადნენ ტრენინგის მონაწილეები პროექტის ჩამოყალიბების დროს.

ოთხი საპრეზენტაციო პროექტიდან სამი წარადგინეს ერთნაირი სახელწოდებით „სხივი“, თუმცა სხვადასხვა სლოგანებით. სოციალური საწარმოს ერთ პროექტს „მადა“ უწოდეს.

ნამუშევრების შეჯამების შემდეგ ტრენინგგავლილებს სერთიფიკატები გადაეცათ.

საკონკურსოდ წარსადგენ სოციალურ პროექტებთან დაკავ-

შირებით მათ კონსულტაციებიც ჩაუტარდათ. დიდია ამ ადამიანთა სურვილი და მზაობა, კოპიტნარის სამხედრო დასახლებაში შეიქმნას სოციალური საწარმო. შედგენილია გეგმა, რომლის შემუშავებაში ტრენინგის თხუთმეტივე მსმენელი იყო ჩაერთული. გათვლილია ხარჯთაღრიცხვის ნუსხა და პროექტის საბოლოო ვარიანტი წარდგენილია კომისიის წინაშე.

საწარმოში რძის პროდუქტების – მანვნისა და ნადულის წარმოებას გეგმავენ. პროდუქციას შესაფერისი სლოგანიც მოუფიქრეს - „ჭრელას მანონი“, „ნადული „საამო“.

მეწარმე ქალთა ფონდის მიერ კოპიტნარში გამართულ ტრენინგს პროექტის უცხოელი შემფასებელი რაღფ ლანგე დაესწრო. მის კითხვაზე, თუ რამ განაპირობა მაინცა და მაინც სოციალური საწარმოს შექმნის იდეა სახელწოდებით „სხივი“, პროექტის ავტორმა სემინარის მონაწილე ქალბატონებმა უპასუხეს: „უნდა ვაშენოთ მომავალი სიღარიბის გარეშე, უნდა შევძლოთ მოგების კვლავ დაბანდება. სხივი კი ჩვენი ერთიანი გუნდის სიმბოლოა“.

ლიანა ყურაშვილი

კითხვა, როგორ დავიწყოთ ბიზნესი, ჩვენს დროში ბევრს აწუხებს. სწორედ ბიზნესის წარმოებით დაინტერესებულთათვის ტარდება სისტემატურად ბიზნესის საფუძვლების შემსწავლელი ტრენინგ-სემინარები მენარმე ქალთა ფონდის ინიციატივით.

წვრთნებში ნებისმიერი ასაკის არა მხოლოდ დევნილი, არამედ ადგილობრივი ქალბატონი იღებს მონაწილეობას.

„ასეთი მეცადინეობები საჭირო და სასარგებლოა“

მაისის ბოლოს ქუთაისში გამართულ ტრენინგს 15 ახალგაზრდა ქალბატონი ესწრებოდა. ადგილობრივი და დევნილი მანდილოსნებისგან შემდგარმა ინტეგრირებულმა ჯგუფმა მცირე ბიზნესის საფუძვლების თეორიული კურსი გაიარა და კონკრეტული პრაქტიკული დავალებებიც შეასრულა.

ლა. კომპეტენტურმა და გამოცდილმა ტრენერებმა მსმენელებს მიაწოდეს ინფორმაცია ბიზნესის არსსა და მისი განხორციელების მოტივებზე, საბანკო კრედიტის ძირითად სახეებსა და ფინანსურ მენეჯმენტზე, გააცნეს ბიზნესის ორგანიზაციულ-სამართლებრივი საკითხები, მართვის ფორმები. „ასეთი მეცადინეობები საჭირო და სასარგებლოა. მიუხედავად იმისა, რომ კერძო ბიზნესში რაღაც გამოცდილება მაქვს, ამ სემინარებზე ბევრი დეტალური ინფორმაცია მოგვანოდეს კონკრეტულ თემებზე, გაგვარკვიეს ბიზნესის სამართლებრივი უზრუნველყოფის საკითხებში, მივიღეთ გარკვეული ცოდნა მარკეტინგსა და მენეჯმენტზე“, - გაგვიზიარა შთაბეჭდილებები ტრენინგის შესახებ 27 წლის ხუთშვილიანმა ცირა მოდებაძემ. იმერლების რძალი, დევნილი ქალბატონი საკონდიტრო საქმით არის დაკავებული და საოჯახო ბიზნესის გაფართოებას გეგმავს მომავალში.

სემინარზე თეორიული საკითხები კონკრეტულ მაგალითებზე დაყრდნობით განიხილებოდა, რაც საინტერესოს ხდიდა ჯგუფურ მუშაობას, ყოველი თემა კი პრაქტიკული დავალების შესრულებით მყარდებოდა.

„ამ ტრენინგებმა ზოგადად გვიჩვენა, რა არის ბიზნესი, როგორ რისკებთან არის ის დაკავშირებული და რა არის საჭირო საკუთარი საქმის წამოსაწყებად არსებულ ბიზნესგარემოში, და, რაც მთავარია, გვასწავლა ბიზნეს-გეგმების შედგენა,“ – აღნიშნა უნივერსიტეტის მეოთხეკურსელმა, ბაკალავრმა ქეთევან ყიფიანმა.

ოთხდღიანი სემინარის ბოლო შეხვედრა სამაგალითო ბიზნეს-გეგმების შემუშავებას და მათ განხილვას დაეთმო. რამდენიმე ჯგუფად დაყოფილმა მსმენელებმა ბიზნესის სფეროები გადაინანილეს, მინი ბიზნეს-პროექტები შეადგინეს და მათი პრეზენტაცია გააკეთეს.

ტრენინგის დასრულების შემდეგ ერთკვირიანი კონსულტაციების დროს კომისიას მონაწილეთა საკონკურსო პროექტები წარედგინა.

გამარჯვებულ ავტორებს მენარმე ქალთა ფონდი სამუშაო ადგილების მოწყობაში დაეხმარა.

„ამ ტრენინგებმა მასწავლა, როგორ უნდა ვაწარმოო საკუთარი საქმე“

პროექტის „ქალთა მენარმეობის ხელშეწყობა დასავლეთ საქართველოში“ ფარგლებში მენარმე ქალთა ფონდმა სემინარები ზესტაფონშიც გამართა. კვალითის დასახლებაში მცხოვრებ 15 დევნილ ქალბატონს მცირე ბიზნესის განვითარების საკითხებზე ესაუბრნენ ექსპერტი ალუ გამახარია, პროექტის ასისტენტი დიანა ყურაშვილი, ტრენერები - ნატრული ნაჭყებია და გულნარა ლაკერბაია. იურისტი თამარ ფაჩულია ბიზნესის სამართლებრივ მხარეს შეეხო.

ტრენინგი 19 ივლისს პროექტის მოკლე მიმოხილვით და ერთგვარი მინიკონსტიტუციის შემუშავებით დაი-

ნყო, რომელიც ითვალისწინებდა დაგვიანებაზე უარს, ურთიერთპატივისცემას, მცირე ბიზნესში კარგად ორიენტირებას და შეძენილი ცოდნის რეალური არჩევანის გაკეთების დროს გამოყენებას. პირველ დღეს აქცენტები ქალის ლიდერულ თვისებებზე, ზოგადად ლიდერი ქალების და მცირე ბიზნესში დასაქმებული ქალბატონების შესაძლებლობებზე გაკეთდა.

მონაწილეთა განსაკუთრებული ინტერესი გამოიწვია ბიზნეს გეგმების შემუშავება-შედგენის, პროექტის განხორციელების ორგანიზების და ფულის მიმოქცევის უწყისთან დაკავშირებულმა საკითხებმა.

თეორიული კურსი პრაქტიკული მეცადინეობით გაგრძელდა. ტრენინგის მონაწილეებმა წარმოადგინეს ბიზნეს-იდეები და ჩამოაყალიბეს მინი ბიზნეს-პროექტები. მათი განხორციელების პროცესის აღწერისას ქალბატონებმა ის მომენტებიც განიხილეს, რომლებთანაც შეხება რეალური ბიზნესის წარმოების დროს მოუწევთ.

საპრეზენტაციოდ ხუთი ჯგუფის მიერ მომზადებული ბიზნეს-გეგმები ვაჭრობის, მომსახურების და საოჯახო მეურნეობის სფეროებს შეეხებოდა.

სემინარის მეორე დღე მცირე ბიზნესის საფუძვლების გაცნობას დაეთმო. მსმენელებს განემარტათ დაგეგმარება-მართვის საკითხები და მიეცათ რჩევები, რომელთა გათვალისწინება აუცილებელია დამწყები მენარმისათვის. ყურადღება გამახვილდა ბიზნესის დაშლის გამომწვევ შეცდომებზე და ბიზნეს იდეის მიზანშეწონილობის შეფასების კრიტერიუმებზე.

ტრენინგის მონაწილეებს ჩაუტარდათ ტესტირება მენარმის შესაძლებლობების თვითშეფასებაზე. მსჯელობის დროს დისკუსია გაიმართა ქალთა ბიზნესის განმასხვავებელ თვისებებზე. საქმიანი თამაშის პროცესში ბიზნესის ორგანიზაციულ მართვაზე გამახვილდა ყურადღება.

ერთ-ერთმა მონაწილემ, 65 წლის ლელა კვენეტაძემ სემინარის თემატიკა აუცილებელ საჭიროებად მიიჩნია: „ცხოვრების გამოცდილებიდან გამომდინარე, მეგონა, ყველაფერი ვიცოდი, თუმცა ამ ტრენინგებმა ბევრი რამ მასწავლა ბიზნესის შესახებ და გამარკვია, როგორ უნდა დავიწყო და ვაწარმოო საკუთარი საქმე“.

მარკეტინგის საკითხების განხილვის დროს ყურადღება დაეთმო ბაზრის შესაძლებლობების გაცნობას და ბაზრის გამოკვლევის მაგალითებს. საუბარი იყო მარკეტინგის შეთავაზების ფორმებსა და ამოცანებზე. დიდი ინტერესი გამოიწვია ფინანსების მოზიდვის თემაზე. მსმენელები აქტიურად ბჭობდნენ საკუთარი ბიზნესის დასაფინანსებლად საჭირო ფულადი სახსრების წყაროებზე.

ხუთდღიანი ტრენინგი ზესტაფონში კონსულტაციით დასრულდა. სემინარის მუშაობაში მონაწილე ქალბატონებმა განსხვავებულ სფეროებზე გაწერილი ბიზნეს-გეგმები წარმოადგინეს.

საკონკურსოდ საკუთარი პროექტის გატანას 15 მსმენელიდან 10 აპირებს.

მირანდა გვანცელაძე

მენარმე ქალთა ფონდის ერთ-ერთი პრიორიტეტი ქალთა დასაქმების ხელშეწყობაა. ფონდის მიერ მცირე ბიზნესის განვითარების საკითხებზე ჩატარებული ყოველწლიანი სწავლება ახალი სამუშაო ადგილების შექმნას გულისხმობს.

საუკეთესო ბიზნეს-პროექტების ავტორები მენარმე ქალთა ფონდის მხარდაჭერით საკუთარ საქმეს იწყებენ. დღეს რამდენიმე მათგანს გაგაცნობთ.

„მოფუსფუსე ფუტკრები“-ს ენერგიული დიასახლისი

დოდო ქარდავას საუკეთესო მოგონებები აფხაზეთს უკავშირდება.

ცხოვრების იდილია ქართულ-აფხაზურმა კონფლიქტმა დაარღვია...

ოჯახთან ერთად წყალტუბოს რაიონის სოფელ გვიშტიბში გადმოვიდა დროებით საცხოვრებლად. „დროებით ცხოვრება“ კი თითქმის 20 წელია გრძელდება.

დოდო პროფესიით ეკონომისტი, თავისი სპეციალობით მუდამ ამყოფდა. ბუნებით აქტიური ქალბატონი ბრძანდება, სულ საქმეშია.

გვიშტიბში სოფლის მეურნეობით დაკავდა.

როდესაც მენარმე ქალთა ფონდის მიერ მოწყობილ ტრენინგს დაესწრო, ბევრი ფიქრი არ დასჭირდა, თუ რა ბიზნესი უნდა დაენერგო. ოჯახშიც მოითათბირეს და

გადაწყვიტეს, მეფუტკრეობისთვის მოეკიდათ ხელი. სოფლად კარგი გარემო არის ფუტკრის გამრავლებისთვის. მრავლად ხარობს აკაცია, ეკალი, სხვადასხვა ხილი, რაც ამ „ტკბილი“ ბიზნესის განვითარებისთვის აუცილებელი პირობაა.

- მეფუტკრეობა ჩემთვის უცხო

საქმეა, ახლა ვსწავლობ ფუტკრის მოვლას. სასარგებლო რეკომენდაციები მივიღე იმათგან, ვისგანაც შემოიძინეს ფუტკრის ორი ოჯახი. საქმეს, მგონი, კარგად ჩავწვდი, თუმცა მაინც სულ ვკითხულობ სპეციალურ ლიტერატურას, ვეცნობი მწერების ცხოვრებას. ამ საქმის მცოდნე, ფონდის მიერ ვანში და ქუთაისში დაფინანსებული პროექტების ავტორებისგანაც ვღებულობ კონსულტაციებს, – ამბობს დამწყები მეფუტკრე.

დარწმუნებულია, რომ მეფუტკრეობაში აუცილებლად მიაღწევს წარმატებებს. არჩევანი უკვე გააკეთა და ამით ოჯახის ფინანსური მდგომარეობაც მნიშვნელოვნად გაიუმჯობესა. თავადაც ბევრად უფრო რეალიზებულად გრძნობს თავს.

„იმერლებს უყვართ აფხაზური აჯიკა“

ციცინო ბენდელიანი უცრემლოდ ვერ იხსენებს წარსულს. განვლილმა წლებმა მშობლიური კუთხის დაკარგვით გამოწვეული ტკივილი ვერ გაუყუჩა. როგორც თავად ამბობს, დრო ამ შემთხვევაში უძლურია:

- 17 წლის ვიყავი, როდესაც გულრიფშის რაიონის სოფელ ამტყელში გავთხოვდი. იქ უბედნიერესი წლები გავატარე. სიყვარულით შექმნილ ოჯახში თავს ვეველებოდი ქალ-ვაჟს.

სოხუმის დაცემის შემდეგ მამაპაპური კერის დატოვება მოუწია. დღეს ქმარ-შვილთან ერთად ქუთაისში ცხოვრობს.

მენარმე ქალთა ფონდის ტრენინგების შესახებ თანაკუთხელებისგან გაიგო. გაიარა სწავლება და პირველმა წარმატებამაც არ დააყოვნა – მის მიერ საოჯახო მეურნეობის სფეროში გაკეთებული პროექტი „იმერულ-აფხაზური აჯიკა“ გამარჯვებულთა ნუსხაში აღმოჩნდა.

გასატარებელი ელექტროდანადგარი, ქვაბები, თასები, დანები მისი სამუშაო ადგილის აუცილებელი შემადგენელია. ის ბოსტნეულისგან სხვადასხვა სახის აჯიკას აკეთებს, ხშირად იმერულ საკმაზებსაც

ამზადებს.

პროდუქციას ბაზარში ასაღებს, ცდილობს ასიამოვნოს თითოეულ მყიდველს. ამბობს, რომ თავისი საქმიანობით კმაყოფილია, უკვე მუდმივი კლიენტებიც ჰყავს: „იმერლებს უყვართ აფხაზური აჯიკა მიუხედავად იმისა, რომ მწარეა“, - სიამაყით გვეუბნება ციციწო და აღნიშნავს, რომ საკუთარმა ბიზნესმა მეტი თავდაჯერებულობა შემატა მას, ოჯახს კი მატერიალური შემოსავალი გაუზარდა.

„ელეგანტი“ ელეგანტურ ნაქსოვებს გთავაზობთ

თავისუფალ დროს ყოველთვის ქსოვდა, ხან საკუთარი სიამოვნებისთვის, ხანაც ოჯახის წევრებისთვის. წლების შემდეგ ქსოვა-ღიზაინი მისი პროფესია გახდა.

დღეს ქეთის საქმიანობა საოჯახო ბიუჯეტს განსაზღვრავს და მისი ყოველდღიურობის ნაწილია.

მენარმე ქალთა ფონდის ხელშეწყობით ქსოვა ქეთი გვაძაბიასთვის გატაცებიდან ბიზნესად იქცა.

- მოდელებს თავადვე ვთავაზობ ჩემს კლიენტებს, თუმცა ხანდახან ისინიც ამატებენ საინტერესო დეტალებს, ერთობლივად კი ნაქსოვი მოდური, კომფორტული და ლამაზი გამოდის, გატაცებით გვიყვება ქეთიწო თავის საქმიანობაზე.

ფონდებმა ქეთი გვაძაბიას იაპონური წარმოების ნაქსოვი დაზგა შეუძინეს. ამ დანადგარის საშუალებით ის შეძლებს ხარისხიანი და მეტი რაოდენობის პროდუქციის შექმნას და გაიზარდება ქეთიწოს მიერ მოქსოვილის შეძენის მსურველთა რიცხვი.

ოჯახიც ეკონომიურად გაძლიერდება.

დიანა ყურაშვილი

„მენარმე ქალთა ფონდმა უდიდესი სტიმული მომცა“

პირველი „კაბა“ კატას შეუკერა, მაშინ მხოლოდ 4 წლის იყო. თურმე, დედა კარგა ხანს არ აძლევდა ნებას, დამჯდარიყო საკერავ მანქანასთან. არ უნდოდა, მკერავი გამოსულიყო. ებრალებოდა ამ საქმისთვის.

კერვა თავიდან მისთვისასაც მხოლოდ გატაცება იყო. დღეს მზია მუშკუდიანი პროფესიონალი მკერავია.

მზია ლესელიძედანაა. 19 წლის ასაკში მოუწია მშობლიური მხარის დატოვება ომის შედეგად. ტკივილით ამბობს, რომ ცხოვრების საუკეთესო პერიოდი აფხაზეთს უკავშირდება: „იქ სულ სხვა განცდა მქონდა, სრული ბედნიერების. მას შემდეგ ზღვაზეც არასდროს ვყოფილვარ... ჩვენთან ზღვა სხვანაირი იყო, ზღვის სურნელიც ...“

დღეს მზია მუშკუდიანი ოჯახთან ერთად წყალტუბოში ცხოვრობს, დევნილობაში მყოფ დედასთან სიახლოვეს. დიდ ტკივილს ატარებს და სანუკვარი ოცნება აქვს - იქნებ 21 წლის ასაკში დაკარგული ძმის ამბავი გაიკვეს. არ უნდა დედაც ისე წავიდეს ამ ქვეყნიდან, რომ რაიმე მაინც არ გაიგოს ვაჟის შესახებ.

მზია განათლებით აგრონომია, სოხუმის სუბტროპიკული მეურნეობის ინსტიტუტი დაამთავრა. პარალელურად სამკერვალო ტექნიკუმში სწავლობდა. აგრონომობა არასდროს უცდია, კერვა კი, როგორც თავად ამბობს, უდიდეს სიამოვნებას ანიჭებს. საოჯახო ბიზნესიც ამ მიმართულებით ააწყო მენარმე ქალთა ფონდის ხელშეწყობით და მხარდაჭერით.

ფონდში 2005 წელს ახლობელმა მოიყვანა. ენერგიულსა და მოტივირებულს, ყოველთვის სურდა კერვა და საკუთარი შესაძლებლობების წარმოჩენა. მენარმე ქალთა ფონდის მიერ ორგანიზებული ბიზნეს-ტრენინგის წარმატებით გაიარა და გაიმარჯვა კიდევ საკუთარი პროექტით, რომელიც მინი-სამკერვალოს შექმნას ითვალისწინებდა. „მენარმე ქალთა ფონდმა მნიშვნელოვანი მხარდაჭერა გამიწია და უდიდესი სტიმული მომცა საკუთარი საქმის დასაწყებად, - მაღლიერებით იხსენებს მზია მუშკუდიანი, - მაქსიმალური ხელშეწყობა მივიღე ამ ორგანიზაციიდან. შემიძინეს „იაგუარის“ ფირმის საკერავი მანქანა და კერვისთვის საჭირო სხვა საშუალებები. მომიწევს სამუშაო ადგილი“.

მენარმე ქალთა ფონდთან ურთიერთობა ნაყოფიერი აღმოჩნდა მზიასთვის. წარმატებულია მისი ბიზნესი, მრავალი მაღლიერი მომხმარებელი იკერავს მასთან არა მხოლოდ ყოველდღიური მოხმარების სამოსს,

არამედ სამეფლისო და საზეიმო კოსტიუმებსაც.

სულ ახლახან მან კიდევ ერთი ბიზნეს-ოცნება აიხდინა - წყალტუბოში მინი-სამკერვალო სკოლა გახსნა. პროექტი ამჟამად ჩეხური ორგანიზაციის „ადამიანი გაჭირვებაში“ მიერ დაფინანსდა. კონსულტაციები ბიზნეს-გეგმის შედგენის საკითხებზე მზიამ მენარმე ქალთა ფონდში გაიარა და, როგორც აღნიშნავს, პროექტის პრიორიტეტები და მიმართულება ფონდის წარმომადგენლებთან ერთად განსაზღვრა.

9 თვეზე გათვლილი სასწავლო პროცესი სამკერვალო სკოლაში 1 ოქტომბრიდან დაიწყება. ჭრა-კერვის შესწავლა მზიას მიერ სპეციალურად შედგენილი პროგრამით მოხდება. თეორილი კურსი პრაქტიკული მეცადინეობებით გამყარდება. სკოლაში მიიღებიან როგორც დევნილი, ასევე ადგილობრივი ქალბატონები. წარჩინებით კურსდამთავრებულებს კი დასაქმების პერსპექტივა ექნებათ.

მზიამ გაგვანდო, რომ ყოველთვის უნდოდა, თავისი ცოდნა და გამოცდილება სხვებისთვის გაეზიარებინა. ეს შანსიც მიეცა. იმედი აქვს, პარალელურად თავისი ძირითადი საქმიანობის გაგრძელებასაც შეძლებს. „25 წელია ვკერავ და დღესაც სულ ახლის ძიებაში ვარ - ახალი დეტალის, ახალი ხაზის, ახალი სილუეტის. პროფესიონალი მკერავი ყოველდღიურობაში ყალიბდება. მას უნდა გააჩნდეს უდიდესი ნებისყოფა და იყოს მშვიდი და განონასწორებული“, - აღნიშნავს ის. კერვაში დედას აქტიურად ეხმარება 11 წლის პატარა მარიამი. თუმცა მზია არ არის აღფრთოვანებული შვილის გატაცებით.

ისტორია მეორდება.

თინათინ ზაქარაშვილი

ქალები მცირე ბიზნესში. მათი შესაძლებლობები, ხელშეწყობა

ქალთა მცირე ბიზნესის განვითარების და მენარმე ქალბატონების საქმიანობის პროპაგანდირება და მხარდაჭერა იყო ტელეგადაცემის მიზანი, რომელიც, ივნისში, ტელეკომპანია „მეგა-TV“-ის ეთერით გაშუქდა.

მენარმე ქალთა ფონდმა ტელედისკუსია თემაზე „ქალთა ეკონომიკური დამოუკიდებლობის სტიმულირება“ გერმანიის არასამთავრობო ორგანიზაცია EED-ის ფინანსური მხარდაჭერით მოაწყო.

ერთსაათიანი სატელევიზიო გადაცემა მომზადდა იმ პროექტის ფარგლებში, რომელიც დასავლეთ საქართველოში მცხოვრები დევნილი ქალების მცირე ბიზნესში ჩართვას და მათი პოტენციალის განვითარების ხელშეწყობას ისახავს მიზნად. დისკუსიაში ფონდის წარმომადგენლებთან ერთად მონაწილეობდნენ წარმატებული მენარმე ქალბატონები, საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის ქუთაისის ფილიალის ხელმძღვანელი თამარ ფაჩულია და ბიზნეს-ტრენინგის მსმენელები.

გადაცემაში მიმოიხილეს ის პროექტები და საქმიანობა, რომელიც მენარმე ქალთა ფონდის მიერ ხორციელდება ქალთა ბიზნესში ჩართვის კუთხით. დასაქმების პრობლემა დღესდღეობით ნებისმიერი ასაკის ქალბატონს აწუხებს, მათ შორის უმაღლესდამთავრებულ ახალგაზრდა ქალებსაც და ყველა მათგანი ცდილობს საკუთარი საქმის დამოუკიდებლად წამოწყებას.

მენარმე ქალთა ფონდის ასისტენტმა დიანა ყურაშვილმა ისაუბრა ფონდის მიერ განხორციელებულ იმ პროექტებზე, რომელთა მიზანია მცირე ბიზნესში ჩართვის ხელშეწყობა და პროექტის ფარგლებში სხვადასხვა ეტაპზე შესრულებული საქმიანობის გამჭვირვალობაზე გააკეთა აქცენტი.

მაყურებელს განემარტა, თუ როგორ ხდება სიცოცხლისუნარიანი, მდგრადი პროექტების შერჩევა. მისი თქმით, მინი-პროექტების ავტორები თავადაც აფასე-

ბენ საკუთარი პროექტების ძლიერ და სუსტ მხარეებს და თვალს ადევნებენ, თუ რამდენად სამართლიანად ხდება გამარჯვებული პროექტების შერჩევა.

ქვეყანაში არსებულ საკანონმდებლო ბიზნეს-გარემოზე საიას ქუთაისის ფილიალის ხელმძღვანელმა თამარ ფაჩულიამ გაამახვილა ყურადღება. მაყურებელს შეახსენა, რომ კანონი, კონსტიტუციის თანახმად, ქალსა და მამაკაცს არ განასხვავებს და ბიზნესის წარმოება, მცირე იქნება ეს თუ მიკრო, ნებისმიერ მსურველს შეუძლია. მან განმარტა საგადასახადო კოდექსში განხორციელებული ცვლილებები, რომელთა თანახმად მცირე ბიზნესი ზოგადად ბიზნესიდან გა-

მოიყო და აღარ იბეგრება. გამარტივებულია მიკრობიზნესის წარმომადგენლების ბუღალტრული აღრიცხვა.

ფონდის იურისტმა ამასთანავე აღნიშნა, რომ ლიბერალური ბიზნეს-საკანონმდებლო პოლიტიკა მენარმის გულახდილობას მოითხოვს და მაყურებელს აუხსნა, რომ კანონის დარღვევის შემთხვევაში მას მოუწევს მკაცრი სანქცია-საურავების, ჯარიმების გადახდა.

მენარმე ქალთა ფონდის პროექტის განხორციელების მექანიზმებზე და იმაზე, თუ რამდენად ჩაერთვნენ ქალები ბიზნესში, ისაუბრა ფონდის კოორდინატორმა მირანდა გვანცელაძემ. მისი თქმით, მენარმე ქალთა ფონდის საქმიანობის მნიშვნელოვან ფაქტორს წარმოადგენს იმის შეფასება, თუ რა ზეგავლენა მოახდინა პროექტმა მასში მონაწილე ბენეფიციარებზე. ხაზი

გაესვა იმ ფაქტს, რომ ფონდელთათვის მნიშვნელოვანია დევნილი საზოგადოების ინტეგრირება ადგილობრივ საზოგადოებაში. ამიტომაც პროექტი ვრცელდება როგორც დევნილ, ასევე ადგილობრივ ქალბატონებზე.

აღინიშნა ისიც, რომ ფონდის წარმომადგენლები დიდ ყურადღებას ანიჭებენ ახალგაზრდებთან მუშაობას და მათ განვითარებას. ამ მიზნით მენარმე ქალთა ფონდში ჩამოყალიბდა პროფესიული გადამზადების უფასო კურსები. „უმუშევრობის მაჩვენებელი ძალიან მაღალია ჩვენს ქვეყანაში. თუ ამ კურსებით შევძლებთ, დავეხმაროთ ქალებს, ეს ძალიან მნიშვნელოვანი იქნება“, - იმედი გამოთქვა მენარმე ქალთა ფონდის კოორდინატორმა.

ქალების გადამზადების კუთხით განუვლ საქმიანობაზე ისაუბრა საბუღალტრო აღრიცხვის კურსის პედაგოგმა თამილა გვილაძემ. მან ტელემაყურებელს მოუთხრო იმ შედეგებზე, რომლებიც ბუღალტერიის სწავლების კუთხით იქნა მიღწეული. განსაკუთრებულ მომენტად ის მიიჩნია, რომ ბევრი კურსდამთავრებული უკვე დასაქმდა.

პედაგოგმა ნონა კამკიამ ადმინისტრაციული სამსახურებისა და კორპორაციული ეტიკეტის ნორმების ცოდნის აუცილებლობაზე გაამახვილა ყურადღება და აღნიშნა, თუ როგორ დაეხმარება ამ საკითხებში გარკვევა ქალბატონებს თვითშეფასების ამაღლებაში, დამსაქმებელთან საკუთარი თავის პრეზენტაციის, ახალი პროექტების შექმნის და წარდგენის დროს.

ბიზნეს-ტრენინგების ერთ-ერთმა მონაწილემ, ვიკა ზუმბაძემ ისაუბრა სწავლებაზე, მიღებულ ცოდნასა და იმ გამოცდილებაზე, რომელიც მას პირველმა წარუმატებელმა ცდამ შესძინა: „ჩემმა მინი-პროექტმა ვერ გაიმარჯვა, თუმცა, მიუხედავად ამისა, ვცდილობ, დასახული მიზნის მისაღწევად მაქსიმალური გავაკეთო. მენარმე ქალთა ფონდში ვიღებ საჭირო კონსულტაციებს, რაც აუცილებლად დამეხმარება ჩემს საქმიანობაში“.

აფხაზეთელმა, პროფესიით ფეიქარმა ქეთინო გვაძაბიამ, ტელემაყურებლებს გაუზიარა საკუთარი ინდუსტრიის საქმიანობის გამოცდილება. გაიხსენა, თუ როგორ დაიწყო და რას მიაღწია საოჯახო ბიზნესში: “ მაქვს საფეიქრო მინი-საწარმო. შევძელი ჩემი ხელსაწყო განახლება, უკეთესი ხარისხის სამოსის შექმნა, ” - სიამაყით განაცხადა მან.

ტელემაყურებელი ფონდის საინფორმაციო სექტორის

საქმიანობასაც გაეცნო. ითქვა, თუ რა ტელეგადაცემები, ტელესიუჟეტები და დოკუმენტური ფილმები მზადდება მენარმე ქალთა ფონდის მიერ და როგორ ზემოქმედებას ახდენს ეს ტელეპროდუქცია მაყურებელთა ცნობიერებაზე. წარმატებული ბიზნეს-ქალბატონების მაგალითებით სხვებსაც ეძლევათ სტიმული და მოტივაცია, აქტიურად ჩაერთონ მცირე ბიზნესში.

„საზოგადოებასთან ურთიერთობა მენარმე ქალთა ფონდისთვის არის კომუნიკაცია ყველა მიმართულებით: ინფორმაციის გაცემა, მიღება, ურთიერთობა დონორებთან, ბენეფიციარებთან, - აღნიშნა საზოგადოებასთან ურთიერთობის სექტორის ასისტენტი ემა კამკიამ, - ის დამოკიდებულია ქალბატონებისა, რომლებსაც წლების მანძილზე აქვთ შეხება მენარმე ქალთა ფონდთან, არის დასტური იმისა, რომ ეს ნდობაზე, ურთიერთპატივისცემაზე, ურთიერთმხარდაჭერაზე დაფუძნებული ურთიერთობაა“.

საუბარში გამოიკვეთა მენარმე ქალთა ფონდის ზრუნვა ბენეფიციარებზე. როგორც ითქვა, მიმდინარე განსახლების პროცესში ადამიანები მოგრატიის ახალ რეჟიმში ხვდებიან და რთულად განიცდიან შეჩვეული გარემოს გამოცვლას. ამიტომაც ფონდი ცდილობს, სწორად განსაზღვროს, თუ სად შეიძლება, გახდეს უფრო სერიოზული დასაყრდენი ბენეფიციარებისთვის. „ამ დინამიურ და ყოველდღიურ ცოცხალ პროცესში ჩართულია ფონდის ყველა თანამშრომელი, ” - მიუთითა ემა კამკიამ.

დისკუსიის დროს გაიკვია, რომ, როგორც დამწყები, ისე ინდივიდუალური მენარმეები ხშირად მიმართავენ იურისტს შეკითხვებით სოფლის მეურნეობის, ვაჭრობის სფეროებთან, საკონტროლო სალარო აპარატებთან დაკავშირებით. გადაცემაში აღინიშნა ისიც, რომ მენარმე ქალთა ფონდის საქმიანობა შეფასების პროცესში იყო და შემფასებლის შედეგები ფონდელთათვის სახელმძღვანელო კრიტერიუმი იქნება. „გეგმები ბევრი გვაქვს, მთავარი ერთად დგომა და პოზიტიური კომუნიკაციაა“, - დაასკვნა პროექტის კოორდინატორმა.

ტელედისკუსიის ბოლოს მცირე ბიზნესში ჩართვის მსურველ ტელემაყურებელს მიენოდა საქმიანი რეკომენდაციები და ხაზი გაესვა ბენეფიციართა მხრიდან მეტი აქტიურობის გამოვლენის აუცილებლობას, რაც შემდგომში ასახვას ჰპოვებს ფონდის საქმიანობაში.

ნანა ჯიქია

1. ვარ ინდემნარმე - მაქვს მალაზია. მაინტერესებს, სავალდებულოა თუ არა, მქონდეს ბეჭედი?

განგიმარტავთ, რომ საქართველოს კანონის „მენარმეთა შესახებ“ მე-5 მუხლის თანახმად, სანარმოს რეგისტრაციისათვის ან საქმიანობისათვის არ არის სავალდებულო სანარმოს ბეჭედის ქონა. დაუშვებელია, ნორმატიული აქტით ან სახელმწიფო ორგანოს მიერ, მოთხოვნილი იქნას სანარმოს ბეჭდით დამოწმებული ნებისმიერი დოკუმენტი.

2. მაინტერესებს, საკონტროლო სალარო აპარატის გამოუყენებლობისათვის რა სანქცია დაგვეკისრება?

განგიმარტავთ, რომ საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 270-ე მუხლის თანახმად, საკონტროლო სალარო აპარატის გამოუყენებლობისათვის გათვალისწინებული სამართალდარღვევებისთვის (გარდა განმეორებით ჩადენილისა) ფულადი ჯარიმის ნაცვლად შესაძლებელია, გამოყენებულ იქნეს გაფრთხილება ან საგადასახადო კანონმდებლობის სწავლება.

3. მინდა სამენარმეო საქმიანობის დაწყება. მაინტერესებს, რას ნიშნავს პირველადი საგადასახადო დოკუმენტი?

განგიმარტავთ, რომ საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 72-ე მუხლის თანახმად პირველადი საგადასახადო დოკუმენტი

არის წერილობითი დოკუმენტი, რომლითაც შესაძლებელია სამეურნეო ოპერაციის მონაწილე მხარეთა იდენტიფიცირება, აქვს თარიღი და მოიცავს მიწოდებული საქონლის/განეული მომსახურების ჩამონათვალსა და ღირებულებას. საქონლის/მომსახურების გაცვლის (ბარტერულ) ოპერაციაზე გამონერულ პირველად საგადასახადო დოკუმენტში საქონლის ღირებულების (მათ შორის, საქონლის ერთეულის ფასის) მითითება სავალდებულო არ არის.

პირველადი საგადასახადო დოკუმენტი დგება არანაკლებ ორ იდენტურ ეგზემპლარად, რომლებიც რჩება სამეურნეო ოპერაციის მონაწილე მხარეებთან.

პირი ვალდებულია პირველადი საგადასახადო დოკუმენტი შეინახოს იმ კალენდარული წლის დამთავრებიდან, რომელსაც იგი მიეკუთვნება, არანაკლებ 6 წლის განმავლობაში.

4. მაინტერესებს, ერიცხება თუ არა საგადასახადო სანქციას საურავი, რომელიც იანგარიშება ყოველ ვადაგადაცილებულ დღეზე, და თუ ერიცხება, რა თანხას შეადგენს საურავი?

განგიმარტავთ, რომ საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 270-ე მუხლის თანახმად საგადასახადო სანქცია არის პასუხისმგებლობის ზომა ჩადენილი საგადასახადო სამართალდარღვევისათვის.

საგადასახადო სანქცია გამოიყენება გაფრთხილების, საგადასახადო კანონმდებლობის სწავლების, საურავის, ფულადი ჯარიმის, საქართველოს ეკონომიკური საზღვრის გადაკვეთის უფლების შეზღუდვის, სამართალდარღვევის, საქონლის ან/და სატრანსპორტო საშუალების უსასყიდლოდ ჩამორთმევის სახით, ამ კოდექსით გათვალისწინებულ შემთხვევებში. ამავე მუხლის მე-6 ნაწილის თანახმად კი საგადასახადო სანქციას საურავი არ ერიცხება.

თამარ შაჩულია

On 27 May another workshop was conducted at the Fund of the Women Entrepreneurs. During the meeting directions of the future project and new strategy of the organization and its mission were identified and activities for 2012-2014 defined.

Principles of business were discussed by the FWE during the training conducted in Kutaisi. The four-day course was organized for the integrated group of young local and IDP women. Participants were provided with theoretical material and practical exercises. During the group works the participants presented independently drafted sample-business plans, majority of them covered field of service. As a result of one-week consultations they were able to submit project proposals to the contest commission. FWE will provide the winner projects with financial support to organize a new work place.

On 29 June, a TV discussion organized by the FWE was broadcasted by the regional network Mega TV. The topic of the discussion was “Stimulating economic self-reliance of women”, participants of which were representatives of the FWE and head of Kutaisi Branch of Georgia’s Young Lawyer’s Association, successful women entrepreneurs and those who have passed the business-training course. During the discussions they reviewed the activities carried out by the FWE and its achievements, as well as talked about importance of women’s small entrepreneurship and ways for its development.

Training on social entrepreneurship was organized in the Kopitnari military settlement by the FWE on 25 June.

Forms of social entrepreneurship, planning of business activities – mission, vision and strategy, marketing, SWOT analysis, initial budgeting

and income prediction – these were the topics of the four-day training seminar conducted for 15 women participants. The session included group works where four working groups were formed and prepared four project proposals on social enterprise which envisaged production of cottage cheese and sour-cream in Kopitnari settlement.

From 20 June to 1 July international and local evaluators – Ralf Lange (Germany) and Nino Tvaltvadze (Georgia) evaluated progress of the project funded by EED and implemented by the FWE. Results of the evaluation regarding three year activities of the FWE were positive.

The results will be taken into consideration while preparing new project proposals and in planning further actions of the organization. The project will be completed by the end of 2011.

On 6 July, management of the FWE met grant recipient women, congratulated the successful project authors and wished them further development of their businesses. Tsitso Bendeliani will be occupied with production of Ajika, Ketu Gvadzabia – knitting, and Dodo Kardava in Gvishtibi village will run a domestic enterprise in apiculture.

FWE provided the winner women entrepreneurs with grants for their project proposals on creation of new work places after the business-training courses in May, and purchased for them necessary inventory and initial products.

Issues of social entrepreneurship and funding opportunities of the sphere were discussed by the representatives of the FWE on the business training on 14 July.

On 19-23 July FWE organized

business-trainings for IDP women residing in Zestafoni. Five-day training sessions under the project “Support in development of women entrepreneurship in west Georgia” was dedicated to issues of small entrepreneurship development. Attendants were provided with competent information regarding organizational management of the enterprise, market analysis, and marketing, business plan drafting methodology. Training sessions conducted in Kvaliti settlement traditionally foresees creation of work places after identification of successful project proposals.

Mzia Mushkudiani who took consultations in drafting the business project proposals from the FWE opened a small sewing shop in Tsakalubo. The proposal was funded by Czech organization “human in need”. Mzia plans to open a sewing school in the future, where she will teach both locals and IDPs sewing. People with disabilities will be provided with the possibility for mastering the handcraft as well.

In April another interesting project was implemented with the initiative of the FWE – a school for middle-aged women. Four-month study process includes office management issues and business ethics. Eight local and IDP women took the course after completion they were provided with reference letters for future employers.

On 21 July, management of FWE and Fund Sokhumi visited IDPs from Abkhazia residing in resort “Amaghleba” in Vani district with humanitarian mission, they delivered food to twelve IDP families damaged by the fire and left without elementary living conditions. Clothes and things of first use are being collected at the office of FWE and staff of the organization will supply them to the families.

Results of Evaluation Defines Future Activities of Fund of Women Entrepreneurs (FWE)

International evaluator Ralf Lange visited FWE at the end of June. German expert with Georgian colleague Nino Tvaltvadze evaluated activities of the FWE conducted in the frames of the project funded by the EED. Meri Gelashvili chairperson the FWE shares with the project purpose and works of the FWE, goal of the evaluation and the process itself:

- The project “Support to Development of Women Entrepreneurship in Imereti Region” aims at improvement of social-economic conditions of local and IDP women and envisages support in their further employment. FWE has implemented number of actions towards the goal, including training-seminars in the principles of small entrepreneurship, contest for identification of best business plans, and supporting the winner project proposal authors in opening new work places. Vocational courses, consultations, monitoring and roundtables on important issues, civil forums are conducted in this regard. For the awareness raising purposes exhibitions are held, TV programmes prepared, and newsletter Woman and Business published regularly. In accordance with the results of the evaluation relevant recommendations were elaborated. For identification of effectiveness and impact of our process, evaluation method named MAPP was used, which is based on participatory principle – through analysis of beneficiaries’ life criteria and general trend analysis and impact level (matrix). The evaluation process included collection of quantitative data of the imple-

mented activities; interviews were conducted with the FWE staff, representatives of partner organizations and governmental officials. Evaluators met also owners of the work places created under the project in Kutaisi, Khoni and Poti. Four sessions were held with beneficiaries in order to identify changes in their life after support of the FWE. Women who have arranged small domestic enterprises were visited for the purpose. Meetings in Poti were conducted with mixed groups – the authors of the successful business plans and those who were not able to start a small business upon completion of the training courses. The beneficiaries who had not started their own business activities yet were visited in Khoni.

Two focus group meetings were organized under the evaluation process with the students of the vocational courses and finally a workshop was held for the FWE staff to discuss draft report and recommendations. At the end of the visit, 1 July, evaluators presented the draft results and recommendations based on the following criteria:

- Project relevance;
- Findings and recommendations for identifications of the FWE’s spheres of activity – support in development of women entrepreneurship, vocational courses and public relations;
- Efficiency – cost effectiveness, planning, monitoring and evaluation;
- General impact;
- Sustainability.

Evaluation results of the three-year activities of the FWE based on the criteria were positive.

“Working with you was very fruitful, and the evaluation process was interesting. The biggest experience that I will take from Georgia is the enormous energy of the women and endless efforts of your organization for improvement of their wellbeing.” –

said international evaluator Ralf Lange. Evaluations from the Georgian side - Nino Tvaltvadze was quite emotional as well: "I knew about the FWE before but this evaluation gave me chance to see the important role the organization plays for the IDP and local society in Imereti region".

The final report of the evaluation is being prepared and the FWE plans to present the recommendations before the beneficiaries in order to set future joint directions for fruitful cooperation.

Current project will be completed by the end of 2011. Results of the monitoring will be the indicators for future actions for the FWE and will be considered in new project proposals.

Miranda Gvantseladze

N o v e l t y

New Initiative in response to the modern challenges

Project "Office management and business ethics" is another successful initiative launched by the FWE in support for employment of women. The idea was born during the visit of FWE chairperson to Israel after studying experience of the women organizations operating in the country. Involvement of middle-age women in learning process with the perspective of their future employment - this is the goal of the school, which was established under a pilot project in Kutaisi in April 2011.

Eight women gained skills in office management, communications, accounting, foreign language and computers. All the middle-aged women selected by the FWE to study at school had higher education, however were unemployed.

During study process the students received lots of practical advice as well. Principles of office management, CV templates, rules of communicating with the employer were taught by Nona Kamkia, while Guranda Gvantseladze provided with English classes. Tamila Gvilava led the accounting course and Nana Shakia was providing students with computer skills.

According to the head of the school Lela Jalaghonia, the class was very interested and each student tried their best to achieve the main goal of the received knowledge – have an opportunity to find a job.

The project envisages teaching both locals and IDPs at the school. Graduates of the course are very motivated.

Zhana Makaridze 35, graduated biomedical faculty at Petrists University and during the years worked as a pharmacist in a drug store. Currently she is unemployed and does not expect to continue her work with old profession and now she is interested in office management and accounting. Zhana thinks that she has more chances for employment with the knowledge received at the school of the FWE.

Nino Daraselia 35, is an economist and used to work as a teacher at the professional institute. After transforming into a college teaching process was divided into levels and her subject was moved to third level, she was left unemployed due to lack of third

year students. The main goal of Nino is to raise her qualification and find a job. She knows that employers want to hire workers with various specialisations and that is the reason Nino tries to learn as much as possible.

Darejan Khetsuriani 36, is mother of two sons. She is philologist and for a short period of time worked at the newspaper “Erisioni” as a journalist under the association of persons with limited abilities. During the years she even lived abroad. She is interested in foreign languages and plans to study English in-depth. Darejani likes office management as well and hopes to find a job in this sphere. She is satisfied and states that besides specific subjects taught at school the relations and communications established among the students is invaluable for her.

Irine Dzadzamia 32 is a graduate of Tbilisi Ivane Javakhishvili State University. Mother of children has never worked after marriage. Prior to getting married she was thinking about gaining Masters degree. She decided to acquire additional qualifications which was induced by desire to find a job.

Shorena Zhgheria 38, when she heard about the school decided to study there. She is an economist and worked at the bread factory as an accountant for 11 years. Later she was busy raising her children. The girls have grown up and Shorena is thinking about working again. Her major goal is to solve the employment problem.

Natalia Gotsiridze 33 has two underage son and daughter. Natalia has two higher educations as well – in engineering and law. She has never worked by profession and ran a family business with her husband – selling shoes. As Natalia admits she was al-

ways interested in learning the subjects taught at the school. She wants to start working to bring her contribution into family budget.

Marika Tvildiani 37, is mother of two. Ecologist by profession she has not worked a single day as well. She came to the school with a goal to find a job after its completion. She considers the methodology of teaching useful – the programme teaches all the subjects and provides with skills required by the employers. Marika emphasized that she was able to receive maximum knowledge in the field she was interested in the most. Marika is interested in office management and hopes to find a job in the field.

The international evaluator was delighted with the idea of the school in office management and business ethics established by the FWE. Mr. Ralf Lange positively evaluated method of teaching and was satisfied that the FWE was able to find solutions to modern challenges and chose interesting way for employment of middle-aged women through their involvement into learning process. The expert met the students and evaluated their level of preparedness through the interviews. At the end he provided the FWE with recommendation to invite potential employers on the class graduations.

Four month study process ended with exams and graduates were provided with reference letters for the potential employers.

Tinatin Zakarashvili

The first training on social entrepreneurship

Supporting the businesses oriented social goals is considered as main priority of the FWE and it tries to help women in various forms to tackle social-livelihood obstacles independently without state support. Through providing the special knowledge they develop skills necessary for starting own businesses to improve economic conditions.

At the end of June, 15 IDP women from Sokhumi, Ochamchire and Guliripshi now residing in Kopitnari settlement received information on essence, purpose and specifics of social entrepreneurship during four-day training session organized by the FWE.

Social entrepreneurship is an enterprise working on entrepreneurial principles with initial social goals whose profit will be used for achievement of the social goals in business or society. Through development of certain business ideas own capacities are found for tackling social issues.

Trainings started with project review and continued with group exercises – through filling the special applications and elaboration of rules of actions.

Training participants received information on institutional-legal frameworks of the social enterprise; profit-reinvestment of the enterprise, the most interesting part for them was information on taxes. Tamar Pachulia, lawyer explained to them about sanctions, penalties and fines and the main taxes that social enterprises will have to pay. Debuts were followed on essence and peculiarities of women entrepreneurship.

Management functions in social enterprise were reviewed by expert Alu Gamakharia. Special attention was given to the types, situational analysis and processes which are directly related to social entrepreneurship. Participants showed special interest during role plays targeted at establishment of business relations.

Natruli Nachkebia talked about characteristics of product, their quality and market regulation processes. The participants were particularly interested in study-research of service market.

Gulnara Lakerbaia shared with the participants with the information on cost-estimation, cost price and calculation of profitability margin.

Certain amount of time during the training was devoted to the discussions on structure of small social

enterprise, understanding of social idea and precondition for their implementation. Participants divided into three working groups elaborated ideas for implementation of social projects with the facilitation of Diana Kurashvili. Group leaders were identified in each group – Lika Iremadze, Sophiko Gamisonia, Lia Mikava, Nino Tskitishvili, Manana Baramia, Ia Bendeliani, Ia Akhaladze, Ira Pirtkhia and Ia Akhaladze. At the final day of the training sample social entrepreneurship project proposals were reviewed. Requirements participants tried to meet were the following – exact statement of an idea, correct financial accounting of investment funds, correct marketing, segmentation of target group and original advertisement.

From four sample project proposals three had the same title “Skhivi” (ray), however with different slogans; and the last social enterprise project was named “Mada” (appetite).

After summarizing the proposals participants of the training were awarded with certificates. Participants took consultations regarding social projects for the contest. Desire and readiness of the people living in Kopitnari settlement to open a social enterprise is very high. All fifteen participants participated in elaboration of the plan, which incorporates list of cost estimates and final version of the project was submitted to the contest commission. Production of milk products – Matsoni and Nadughi was planned. Even the slogan was made – Matsoni from Tchrela, and Nadughi -Pleasant.

Training conducted by FWE in Kopitnari military settlement was attended by international evaluator Ralf Lange. And answer to his question why the participants chose to name social enterprise Skhivi (ray), project authors explained in the following way: we have to build our future without poverty and to reinvest profit and ray is the symbol of our group.

Diana Kurashvili

Question how to start a business troubles a lot of people. Training courses in principles of business are conducted systematically with the initiative of the FWE for those who are interested in starting their own business enterprises. Training participants are local and IDP women with no age limit.

“Such lessons are necessary and useful”

Fifteen young ladies attended the training sessions held at the end of May in Kutaisi. Integrated group consisting of both locals and IDPs took theoretical course in principles of business and did practical exercises as well. Competent and experienced trainers provided with information on the essence of the business, motives for its management, major types of bank crediting system and financial management, institutional-legal frameworks of the business enterprises, and management forms. “Such lessons are necessary and useful. However I had certain experience in private business, received lots of detailed information on specific topics, learned about legal issues of the busi-

ness activities, marketing and management” – shared training participant Tsira Modebadze 27, mother of five children. Internally displaced, daughter-in-law of Imeretians is busy with pastry business and plans to expand her family venture.

Theoretical issues were discussed on the basis of practical examples, which made group works more interesting, each topic was strengthened with exercises.

“The trainings showed how the business is linked with risks and what is needed to start your own business in the existing business environment. But what is of utmost importance is that we learned how to draft a business plan” – emphasized Ketevan Kipiani, University student.

Last meeting of the four-day seminar was dedicated to elaboration of sample business-plans and their review. Participants divided into several working groups chose their business spheres, drafted small business-projects and later presented them. After the training course, during the one-week consultation, Commission was provided with project proposals from the contestants. FWE will support winner project proposal authors in opening their work place.

“The training taught me how to lead my own business”

FWE, under the project “Support in development of women entrepreneurship in west Georgia”, conducted seminars in Zestafoni as well. Expert Alu Gamakharia, Project assistants Diana Kurashvili, Natruli Nachkebia and Gulnara Lakerbaia talked about the business development issues before 15 IDP women participants. And lawyer Tamar Pachulia shared with legal aspects of business activities.

Training on 19 July started with brief review and elaboration rules of action which included principles of not being late, mutual respect, good orientation into small entrepreneurship and use of received knowledge in practice.

Major attention on the first day was paid to women's leadership skills, general capacities of leader women and women occupied in small

entrepreneurship. Participants were especially interested in drafting the business plan, organization of project implementation and cash flow statements. Theoretical course continued with practical exercises. Training participants presented business-ideas and prepared small business projects. During description of their implementation process they discussed the moments they would have to face during running a real business. Sample business-plans prepared by five groups were on trade, service and domestic enterprise spheres.

The second day of the seminar was about principles of small entrepreneurship. Students were explained about planning-management issues and advices which had to be considered by beginner entrepreneurs. Special attention was given to mistakes that cause failure of the business and criteria for evaluation of appropriateness of business idea. Training participants took tests on self-assessment of entrepreneurs capabilities, discussion were held on differing peculiarities of women led businesses. During the business game special attention was given to organizational management of enterprise.

One of the training participant - Lela Kvenetadze 65 assumed that the topic of the training is a necessary need: "Based on my life experience, I thought knew everything, but the trainings taught me a lot about business and now I understand how to start and run

business."

During discussion of marketing issues special attention was devoted to acquainting with business capacities and examples of market research, marketing forms and goals. Fundraising issue interested the participants most of all and they actively discussed potential sources for funding their enterprises.

Five-day training session in Zestaponi ended with consultations. Seminar participant women presented various business plans, 10-15 participants plan to submit their proposals to the contest commission.

Miranda Gvantseladze

W i n n e r s

One of the priorities of the FWE is support in employment of women. Each trainings in business development conducted by the FWE consider creation of new work places for women. Authors of the best business proposals are able to start their own enterprises with the financial support of the FWE. Below are presented some of them.

Diana Kurashvili

Active Housewife of "Fussy Bees"

Best of the memories of Dodo Kardava are connected with Abkhazia.

Life idyll was broken by Georgian-Abkhaz conflict ... And Dodo with her family was forced to move to Gvishtibi village, of Tskaltubo district, temporarily; however "temporary living" continued for 20 years

Dodo is an economist by profession and she was

always proud of her specialization, she is active lady by nature always busy. She decided to start agriculture business.

When she attended training organized by the FWE she did not hesitate whether to start a business or not. After family discussions decided to start bee breeding; there is good environment in the village for

apiculture development. There are lots of trees of acacia, various fruit which is precondition for development of the “sweet” business.

- Apiculture is new field for me, now I am studying bee breeding. I received useful recommendations from them who sold me the two families of bees. I think I understand the essence of entrepreneurship quite well, however regularly have to read special literature, study life of insects. I receive consultations from the project authors funded by the FWE and occupied in the same business in Vani and Kutaisi. – says beginner bee breeder.

Dodo is sure that she will be successful in the field, and already has significantly improved financial conditions of her family.

“Imeretians like Abkhazian Ajika”

Tsitsino Bendeliani cannot remember her past without tears. The past years have not healed the wounds from the lost of her homeland. As she says time is powerless in this case:

- I was 17 when got married in Amtkeli village of Guliripshi district. I spent the happiest years of my life there. After the fall of Sokhumi she had to leave our homeland and now lives with her husband and children in Kutaisi.

She heard about the training sessions of the FWE from her neighbours, took them and success has not awaited for long – a project proposal “Imeretian-Abkhazian Ajika” prepared by her was among the list of successful projects. Electric micing machine, boilers, plates, knives are essential equipment for her work place purchased by FWE. She prepares various types of Ajikas from vegetables, often uses Imeretian spices as well.

She sells her product at the market, and is satisfied with her work. “Imeretians like Abkhazian Ajika however it is very spicy “ – proudly says Tsistsino and emphasizes that her own business raised her self-esteem and improved financial condition of her family.

Elegantly Knitted Clothes from “Elegant”

She used to knit all the time, for herself or family members, years later knitting became her profession. Today family budget depends on Ketino's business activities and is part of her every day life.

With the support of the FWE Ketino Gvazabia's hobby turned into profession.

- I propose models to the clients myself, however sometimes they add some details by as well, and in the end the knitted cloth becomes comfortable and beautiful – tells Ketino about her entreprize.

FWE purchased for Ketino Gvazabia Japanese loom machine, and now she produces clothes of better quality and higher quantity. These will increase number of customers and improve financial condition of her family.

“Fund of Women Entrepreneurs Gave me Great Stimulus”

Mzia sewed her first “dress” for a cat; she was only 4 years old then. It’s been a long time since mother let her use a sewing-machine, because she did not want her daughter to become a dress-maker and had other perspectives for her.

However in the beginning sewing was only a hobby, nowadays Mzia Mushkudiani is a professional dress-maker.

Mzia is from Leselidze, at the age of 19 she was forced to leave her homeland. She admits that happiest minutes of her life were connected to Abkhazia: “I had totally different feeling there, feeling of happiness. Since then I have never been at the seaside... Sea was different there, even a scent of the sea was different”...

Today Mzia Mushkudiani lives in Tskaltubo with her family, close to her mother. She carries a big pain and hopes one day to find out something about her missing brother, whom she has not seen for 21 years. She does not want her mother to pass away without knowing anything about her son.

Mzia is an agronomist by profession, graduated Sokhumi Subtropic University and simultaneously studied at technical institute for sewing. She has never tried herself in agronomy; meanwhile sewing as Mzia admits gives her great pleasure. She developed her family business in the area with the support of the Fund of Women Entrepreneurs.

She was brought to the FWE by a friend in 2005. Mzia was always energetic and motivated to start a business and successfully completed business training-courses organized by the FWE and managed to win in a contest with her project proposal on a mini-sewing shop. “Fund of Women Entrepreneurs gave me enormous support and stimulus in starting my business, I received maximum help from the organization, they purchased me a “Jaguar” firm sewing machine and other inventory necessary for sewing; and organized a work place for me” – says Mzia.

Cooperation of Mzia Mushkudiani with the FWE was fruitful for her and her enterprise which operates successfully, where many clients order to her casual every day garments as well as costumes and clothes for special occasions.

Recently Mzia made another her dream come true, she opened a sewing school in Tskaltubo. The project was financed by Czech organization “people in need”. Consultations on drafting a business-plan Mzia received from the FWE and defined priorities and directions of her project with the FWE.

Nine-month teaching process will start in the sewing school on 1 October, and lessons will be conducted by the special programme prepared by Mzia. Each course will be strengthened with theoretical materials. Both local and IDP women will be eligible for the course, and successful students will have perspectives for further employment.

As Mzia admitted she always wanted to share her knowledge with others and got the chance to do it. She hoped to continue her major works simultaneously with teaching. “I have been sewing for 25 years and still search for something new – of new detail, line, and new shape. Professional dress-maker should have will and be calm person” – says Mzia. Mariam 11, helps her mother in sewing actively, however Mzia is not happy with the hobby of her daughter. The story repeats.

Tinatin Zakarashvili

Women in Small Entrepreneurship: Their Capacities and Support

Goal of the TV programme was promotion of development of women's small entrepreneurship, broadcasted on regional network "Mega-TV" on June, 2011

FWE organized TV discussion on topic "Encouraging Economic Self-reliance of Women" with the support of German non-governmental organization EED. One-hour TV programme was prepared under the project which

aims at support of IDP women in west Georgia in small entrepreneurship and development of their capabilities. Discussion participants were FWE representatives, Tamar Pachulia head of Kutaisi Branch of Georgia's Young Lawyers Association, successful women entrepreneurs and students of business trainings.

Projects and activities of the FWE in regards to involvement of women into small entrepreneurship were discussed during the programme. Employment problem stands before women of all ages, including the girls with higher education.

FWE Assistant Diana Kurashvili talked about the project implemented by the organization which aims at supporting women in engagement into small entrepreneurship and emphasized transparency of the activities conducted on various stage of project implementation. Methods for selection of viable and sustainable project proposals were explained to the audience. According to her, authors of small project proposals evaluate strengthes and weaknesses of their projects by themselves and are able to track how fairly the projects are selected.

Tamar Pachulia from Kutaisi Branch of Georgia's Young

Lawyers Association talked about business environment in the country and reminded the audience that law according to the constitution of Georgia is equal for men and women and any one who desires may engage in entrepreneurship. She explained changes in the tax code; according to it small entrepreneurship was separated from the other businesses and exempted from taxes. Accounting of macro entrepreneurship is simplified as well.

Lawyer of the FWE talked about necessity for regulation of relation between business and state; however the legislation supports development of business. She hoped that the issue will be solved in favor of business. Additionally, she emphasized that liberal business legislation policy requires honesty from the entrepreneurs and explained that in case of violation of law she/he will

face strict sanctions – penalties and fines.

Miranda Gvantseladze, project coordinator talked about mechanism for implementation of FWE project and involvement of women in small entrepreneurship. According to Miranda, major factor of the FWE's activities is evaluation of the project impact on the beneficiaries, importance of IDP society's integration with local for the organization was emphasized as well. Therefore, the project covers both local and IDP women. It should be mentioned that representatives of the FWE pay special attention to works with young girls and their development. For the

very reason vocational courses were established at the FWE. “Unemployment rate in our country is very high. If we could help women in this regard, this would be very important” – said FWE coordinator.

Tamila Gvilava instructor in accounting talked about vocational courses for women. She told the audience about the results received from accounting classes. The special achievement was considered the fact that majority of those who took the course were already employed.

Instructor Nona Kamkia emphasized importance of skills gained after taking course in office management and business ethics, as they helped women to raise their self-esteem, improve skills in presenting themselves before the employer.

Project assistant Natruli Nachkebia informed the audience about mission, needs and essence of the project “Office management and business ethics”. She underlined the fact that it is not desirable to start a business unprepared without estimating own capabilities, understanding of market system.

Vika Zumbadze one of the training participant talked about the training, received knowledge and the experience she got from her first unsuccessful attempt: “my small project was not among the winners, however I continue moving towards my goal and do my best to achieve it. I receive necessary consultations from FWE which will help me in further activities.”

Ketino Gvazdabia shared with her experience of individual entrepreneurship. She remembered how she started and what she had achieved in family business: “I have small weaver shop. I managed to renovate my equipment to create better clothes”.

Audience learned about informational works of the FWE, TV programmes, TV stories and documentary films prepared in the organization were named and the impact they had on awareness of the audience defined.

Examples of successful business ladies induce others to start their own business activities. To own a business is very important for every family and represents means for economic self-reliance.

“Public relations for the FWE are communication on every level: providing information, receiving it,

communication with donors, beneficiaries – emphasized PR assistant Ema Kamkia – attitude the women who are in contact with the FWE for years is the clear evidence of the fact that these relations are based on trust, mutual respect and support.”

During the talks was revealed the care FWE takes of the beneficiaries. As it was mentioned, in the process of resettlement people find themselves in new regime of migration which is very frustrating and stressing. Therefore, FWE tries to identify useful points for the beneficiaries. “Every staff member of the FWE is involved in this dynamic everyday process” – stated Ema Kamkia.

As it was mentioned during the discussion, both beginner and individual entrepreneurs often apply to the lawyers with the questions regarding cash register machines. Frequency of the questions depends on the motivation of the beneficiaries.

At the end of the programme audience was informed about the fact that the FWE is under evaluation process and the results of the process will be a guiding criteria for the future activities. “We have lots of plans, the most important is to stay together and keep contact” – concluded project coordinator. Finally recommendations for those who would like to start own business were provided and necessity in activation from the beneficiaries was emphasized which later would be envisaged in further activities of the FWE.

Nana Jikia

1. I am an individual entrepreneur - owning a shop, I'd like to know do I have to have a seal?

In accordance with article 5 of Georgian law on entrepreneurship, a seal is not required for registration or operation of the enterprise. It is forbidden for the state entities or by law to demand a sealed document from the enterprise.

2. What kind of sanctions is used for not using the cash register machine?

According to article 270 of the Tax code of Georgia, in case of not using the cash registering machine instead of fines (besides the cases of reiteration) can be used warning or teaching of tax legislation.

3. I want to start entrepreneurship and would like to know what does the initial tax document mean?

According to article 72 of the Tax Code of Georgia, initial tax document is the written document which defines actors of transaction, includes date and list and price of goods and/or

services. In case of good/service exchange operation (barter) it is not required to indicate price of the goods (including price of an item) in the initial tax document.

Initial tax document is prepared in not less than two identical copies and stays with the parties of the transaction.

The person is obliged to keep the initial tax document from the end of the calendar year up to no less than 6 years.

4. I would like to know, is a tax sanction charged with fines, calculated for every overdue day? And if it is charged what is the sum of the fine?

According to article 270 of Tax Code of Georgia, tax sanction is the penalty measure for breaching tax legislation.

Tax sanctions can be warning, teaching of tax legislation, fine, financial penalty, limiting right to cross the economic border of Georgia, forfeiture of good and/or vehicle for the cases prescribed by the Code. According to the paragraph 6 of the same article, tax sanctions are not extra charged with fines.

Tamar Pachulia

პროექტის დირექტორი:
მერი გელაშვილი

პროექტის კონსულტანტი:
ალლა გამახარია

კოორდინატორი:
მირანდა გვანცელაძე

პროექტის ასისტენტები:
დიანა ყურაშვილი
თემურ გამახარია
ლელა ჯალაღონია

რედაქტორი:
თინათინ ზაქარაშვილი

ინგლისურ ვერსიაზე მუშაობდა:
სალომე ლომაძე

Project director
Meri Gelashvili

Project consultant
Alla Gamaxaria

Project coordinator
Miranda Gvantseladze

Project assistants
Diana Kurashvili
Lela Jalagonia
Temur Gamaxaria

Editor: **Tinatin Zakarashvili**

Responsible for English version:
Salome Lomadze

მისამართი: ქ. ქუთაისი, მგალობლიშვილის 6,
ტელ.: 27 29 02 ფაქსი: 27 13 68
ელ-ფოსტა: meri_gelashvili@yahoo.com
womenfund37@mail.ru
ვებ-გვერდი: www.fwe.ge

Address: 6, Mgaloblishvili, Kutaisi
Tel: 27 29 02 Fax: 27 13 68
E-mail: meri_gelashvili@yahoo.com
womenfund37@mail.ru
Web-site: www.fwe.ge